

‘Staten og den norske kirke – et tydelig skille’

Innledning

Departementet har sendt ut et høringsnotat med forslag til endringer i Kirkeloven. Høringsnotatet er et svar på Kirkemøtets bestilling i 2013 om å etablere Den norske kirke sentralt som eget rettssubjekt, og overføre virksomhets- og arbeidsgiveransvar for prestedtjenesten og tilsatte ved regionale og sentrale kirkelige organer til dette nye rettssubjektet. Kirkemøtet la vekt på at overføringen av arbeidsgiveransvaret for prestene til det sentrale rettssubjekt skulle være «midlertidig» inntil det var gjort vedtak om en framtidig kirkeordning.

Noen innledende hovedsynspunkter

Uranienborg menighet mener det er nødvendig med en videre utvikling av stat-kirkerelasjonene som følge av grunnlovsendringene fra 2012. Det må «utvikles ny relasjon mellom kirke og stat» for virksomheten i en landsdekkende folkekirke. Staten må fortsatt ha et betydelig medansvar for Den norske kirke - også økonomisk, dersom Den norske kirke skal forbli en landsdekkende folkekirke.

Uranienborg menighet mener det bør være et mål både for Kirken og norske myndigheter at Den norske kirke også i framtida kan fungere som tjenesteyter og støtte for alle deler av befolkningen som ønsker det, i alle deler av landet. Dette innebærer et betydelig offentlig finansieringsansvar. Den norske kirke har, og bør også fortsette å ha, en særegen posisjon og et særegent ansvar i det norske samfunnet. Det er naturlig ut fra Norges historie, og det følger også av Grunnlovens § 16. Som følge av grunnlovsendringene i 2012 har staten ikke lenger en offentlig religion, men landet har en folkekirke som etter Grunnloven § 16 skal understøttes av staten. Uranienborg menighetsråd mener en ytterligere selvstendigjøring av Den norske kirke ikke står i motstrid til dette, men må skje innenfor disse rammene

Soknet er og må forbli kirkens viktigste juridiske subjekt fordi det er grunncellen i virksomheten rundt i det ganske land. Soknets rolle gjenspeiles også i nåværende kirkelov i §2.

Uranienborg menighet støtter hovedforslaget i høringsnotatet om å etablere rettslig handleevne til Den norske kirke sentralt etter modell av fristillingen mellom den lokale kirke og kommunen i 1997.

Det er behov for bedre samordning mellom de ulike nivåer i kirken og avklaring av delegasjon oppover og nedover i systemet. Samtidig bør en felles arbeidsgiverlinje i

hele kirken tilstrebes. Vi støtter også forslaget om at prestedtjenesten og virksomheten knyttet til de sentrale og regionale kirkelige råd utskilles fra staten. Hvert sokn skal ha rett til prest, som soknet skal være med og ansette.

Vi mener at biskopene ikke bør legges inn under Kirkemøtet. Vi støtter heller ikke forslaget om at Trosopplæringen legges inn under rammetilskuddet fra staten.

Det nye nasjonale rettssubjektet

Uranienborg menighet støtter forslaget om at Den norske kirke også får rettslig handleevne på sentralt nivå. Det bør etableres et nytt sentralkirkelig rettssubjekt i kirken som skal overta ansvaret for virksomheten og arbeidsgiveransvaret for prestedtjenesten og de tilsatte ved regional og sentrale kirkelige organer. Dette rettssubjektet bør være Kirkemøtet.

Overføringen av prestedtjenesten til det nye rettssubjektet bør være midlertidig inntil annet er bestemt.

Vi mener det vil være uheldig å betegne det nasjonale rettssubjektet «Den norske kirke». Fordi det er soknene (som også hver for seg er rettssubjekter) som samlet sett utgjør hovedelementet i det som i dag forstås som «Den norske kirke». Begrepet «Den norske kirke» får derfor en dobbel betydning. Vi støtter derfor forslag fra Kirkens Arbeidsgiverforening om at det nasjonale rettssubjekt blir «*Kirkemøtet*». Vi vil foreslå at gjeldende omtale av soknets rettslige handleevne beholdes i sin nåværende form. Omtalen av det nye rettssubjektet bør komme som et nytt ledd i § 2. Å la bestemmelsen om soknet bli stående først, vil også bidra til å underbygge tanken om soknene som grunnenehetene i Den norske kirke.

Soknets oppgaver og ansvar

Uranienborg menighetsråd vil støtte departementets forslag om å videreføre den rettslige selvstendighet soknene har i dagens kirkelige lovgivning.

Vi etterlyser imidlertid en bredere drøfting av en alternativ oppgavefordeling mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i Den norske kirke. Det synes å være bred kirkelig enighet om at kirkeordningen bør utvikles i retning av større myndighetsoverføring til soknene.

Kirken må få en styrket posisjon ved at den styres nedenfra, fra soknet som grunnelle. Dette vil styrke det kirkelige demokratiet.

To rettssubjekter i Den norske kirke

Den norske kirke får dermed to selvstendige rettssubjekter som ikke må blandes, men heller ikke falle fra hverandre.

Det foreslås at det er Kirkemøtet som opptrer på vegne av det nye sentrale rettssubjekt, når det ikke er fastsatt noe annet i lov eller i medhold av lov. I høringsnotatet er det i utgangspunktet ikke fastsatt detaljerte regler for hvilke andre organer som kan opptre på vegne av det nye rettssubjektet annet enn i spørsmålet

som gjelder økonomi. Her foreslås det lovregulert at det er Kirkerådet som er det ansvarlige organ.

Vi ser det som avgjørende at det nye rettssubjektet må sikres i stor grad fullmakt til delegasjon til bispedømmerådene og noen steder hvor det er hensiktsmessig til prostiplan. Spesielt aktuelt er dette i Oslo hvor dagens Fellesråd er for stort.

Likeledes bør bemyndigelse fra soknet for enkelte oppgaver kunne delegeres oppover i kirkelegemet.

Høringsnotatet legger opp til at Kirkemøtet/Kirkerådet ikke kan delegere «lenger ned» enn til prosten. Dette innebærer at det vil være en sperre for å delegere f.eks. arbeidsgiverfunksjoner til soknets organer. Samtidig foreslås en ny bestemmelse om at soknets organer kan be bispedømmerådet om å ivareta oppgaver. Dette innebærer at det er en delegasjonssperre nedover, men fri adgang til bemyndigelse av oppgaver «oppover».

Konsekvensen av dette er bl.a. at det fortsatt ikke blir mulig å utprøve de mest etterspurte alternative måter å organisere Den norske kirke på. Særlig gjelder dette muligheten for å prøve ut felles arbeidsgiveransvar. Vi mener at det i Oslo, hvor det allerede er fem prostier, bør prøves ut en organisering med felles arbeidsgiveransvar på dette nivået.

Vi støtter høringsforslagets vektlegging av å opprettholde soknets rettslige selvstendighet. Vi gir derfor støtte til forslaget om en delegasjonssperre mellom Kirkemøtets myndighet og soknene. Dette understreker bl.a. at det ikke er noe generelt over- eller underordningsforhold mellom de to typer rettssubjektene. Vi ønsker imidlertid en lovregulering som åpner for utprøving av andre måter å løse oppgaver på mellom nivåene i Den norske kirke. Dette kan skje ved følgende tillegg til siste ledd i §§ 9, 14, 22 og 23:

§ 9: Menighetsrådet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av Kirkemøtet.

§ 14 Kirkelig fellesråd utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd eller av Kirkemøtet.

§ 22 Prostiråd utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd eller kirkelig fellesråd eller bispedømmeråd

§ 23 Bispedømmerådet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av menighetsråd eller kirkelig fellesråd

Soknets rett til prest

Høringsnotatet foreslår en ny bestemmelse i kirkeloven som sikrer soknet rett til å bli betjent av prest. Dagens kirkelov bygger på en underliggende forutsetning om at det skal være prestedtjeneste i hvert sokn. Vi vil peke på at soknet skal bestemme / ha medinnflytelse på hvem som skal ha denne funksjonen.

Vi støtter derfor et forslag fra Kirkens arbeidsgiverforening om utvidelse av det foreslåtte ledd i § 2:

Hvert sokn skal være betjent av prest i et omfang som sikrer soknets medlemmer mulighet for regelmessig gudstjenestefeiring, tilgang til kirkelige handlinger og nødvendig samordning med soknets virksomhet. Soknets organer har rett til medvirkning ved tilsetting av prest i eget sokn.

Det bør etableres en egen uavhengig klagemennd ved disiplinærsaker.

Prestetjenesten – mellom styring og uavhengighet

Høringsnotatet foreslår at det sentrale rettssubjekt får generell myndighet til å organisere og regulere prestenes, prostenes og biskopenes tjeneste innenfor de rammene som gis av den alminnelige arbeidsretten (styringsrett). Det foreslås imidlertid noen rettslige begrensninger i styringsretten. Det mest sentrale forslaget er en bestemmelse om at prestatjenesten «skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser» og at prostetjenesten skal lovfestes.

Uranienborg menighetsråd vil gi uttrykk for støtte til prestenes fortsatte uavhengighet, for å kunne ivareta ordinasjonsforpliktelsene og – rettigheter – som et personlig ansvar og kall.

Proster og biskoper

Høringsnotatet foreslår også at det i kirke-loven inntas bestemmelser om at det skal være prost i hvert prosti og biskop i hvert bispedømme.

Vi er glad for forslaget som innebærer en lovfesting av soknets rett til å bli betjent av prest. En lovbestemt rett for soknene til prest, forutsetter en aktiv forpliktelse fra staten til å finansiere en landsomfattende prestatjeneste.

Men like viktig er det at proste- bispjetjenesten i bispedømmene avspeiles på en naturlig måte i loven, slik at det ikke hefter seg tvil ved statens framtidige finansieringsansvar også for prostene og biskopene.

Videre bør ikke biskopene bli lagt inn under Kirkemøtet eller utnevnes av Kirkerådet. Biskopene bør utnevnes av et uavhengig råd underlagt underlagt Kirkemøtet.

Felles arbeidsgiverlinje

Uranienborg menighetsråd mener en framtidig organisering bør innebære at alle som arbeider på lokalt plan i Den norske kirke, skal ha et demokratisk organ som opptre på vegne av det lokale rettssubjekt som sin felles arbeidsgiver.

Vi trenger en felles arbeidsgiverlinje i Kirken, og dette bør i folkerike områder, som Oslo, etter vår mening kunne prøves ut på prostnivå. Vi har i dag prost og kirkeforvalter på dette nivået, og en styrking av prostnivå med arbeidsgiveransvar, vil etter vår mening styrke det kirkelige demokratiet. I Oslo bispedømme er det tre geografisk kirkelige fellesråd. Av disse tre, peker Kirkelig fellesråd i Oslo seg ut, som

det største med over 50 menighetsråd. Uranienborg menighet er en av de mest folkerike menighetene og tilhører Domprostiet, ett av fem prostier i Oslo.

Felles arbeidsgiveransvar på prostinivå vil etter vår mening styrke soknet som grunncelle i Kirken og dermed det kirkelige demokratiet.

Dette får videre betydning for noen av paragrafene i kirkeloven, blant annet bør § 22 om prostiråd, ikke strykes fra loven.

Trosopplæring

Forslaget om innføring av et generelt statlig rammetilskudd er etter vår oppfatning ikke tilstrekkelig sikring av dagens tilskudd til trosopplæringsformål.

Trosopplæringsreformen innebærer at staten har påtatt seg å understøtte alle livs- og trossamfunns oppgave med å gi barn og ungdom undervisning i deres tro. Dette bør fortsatt forstås som et ledd i statens brede religionspolitikk (på linje med andre gode og viktige politiske oppgaver i samfunnet) og ikke som et rammetilskudd til Den norske kirke.

Samordning mellom soknene og resten av Den norske kirke

Et eksempel på behovet for bedre samordning mellom soknet og resten av Den norske kirke er på økonomiområdet. Høringsnotatet legger opp til at det nye rettssubjektet skal følge regnskapslovens bestemmelser. Samtidig foreslås at nåværende økonomiregler for soknene videreføres.

Uranienborg menighetsråd mener det er et viktig anliggende at hele den norske kirke kan forholde seg til ett felles økonomiregelverk og felles regnskapsprinsipper. Felles økonomiregelverk og regnskapsprinsipper legger til rette for å vurdere hele Dnk's økonomi i en totalsammenheng, og samtidig muligheter for mer effektive og rasjonelle økonomi- og rapporteringsrutiner for Dnk samlet sett.

Felles anskaffelser av regnskapsprogrammer og rådgivning vil også bli lettere med et felles økonomiregelverk. Vi savner en grundigere vurdering av de to ulike økonomiregelverk som etter forslaget blir gjeldende, med siktemål å vurdere muligheten for et felles økonomiregelverk / regnskapsprinsipper for soknene og det nye rettssubjektet.